

VEM ÄR ”EN RIKTIG ÄLVDALING”? IDENTITETSMARKÖRER I DAGENS ÄLVDALEN

DOROTA MELERSKA

Adam Mickiewicz University, Poznań

ABSTRACT. The article is a short analysis of the concept of identity among the population of Älvdalen Municipality and the role of the local dialect Övdalian as an indicator of this identity. The population of Älvdalen Municipality is a clear example of a language group, rather than an ethnic group, which is one of the reasons why Övdalian has not been recognized as a minority language according to the The Framework Convention for the Protection of National Minorities and European Charter for Regional or Minority Languages. The local vernacular has lost its former major significance as the carrier of identity and plays nowadays merely a symbolic role. To be “a member of the Övdalian community” is associated today more with the sense of common ancestry and tradition than with the ability of speaking the local vernacular. On the other hand, people from Älvdalen Municipality consider Övdalian as the major factor that unites them.

INTRODUKTION

Älvdalska eller *övdalsk* som denna språkvariant heter på just detta mål, talas i norra Dalarna i Älvdalens kommun som i sin tur består av tre socknar - Älvdalen, Särna och Idre. De två sistnämnda räknas dock inte till det traditionella dalmålsområdet eftersom man där talar mål som egentligen klassificeras som norska. Inom älvdalskan finns idag 12 olika varianter som talas i följande byar: Blidberg, Brunnsberg, Evertsberg (med Dysberg), Garberg, Gåsvarv (med Mjågen), Loka, Karlsarvet (med Månsta), Klitten, Näset (med Rot, Holen, Kittan, Liden), Väsa, Västermyckeläng (med Kåtilla) och Åsen (Forsslund 1928:21, Levander 1909:5). Det är oklart hur många som använder älvdalska idag men enligt organisationens Ulum dalskas

undersökning räknar man grovt med ca 2500 talare. Antalet måltalande personer som bor i Älvdalens socken uppskattas till bara 1700 och detta motsvarar ca 34 % av sockens befolkning. Det tillkommer dock ytterligare 700 talare som är utflyttade vilket sammanlagt ger ca 2500 personer. Antalet personer som bor i socknen och förstår älvdalska uppskattas till ca 1300. Sammantaget kan man räkna med att knappt 3000 talar eller förstår målet, vilket motsvarar ca 60 % av sockens befolkning (Larsson et al. 2008).

En stor del av de senaste diskussionerna angående älvdalskan har rört dess officiella ställning – om den bör betraktas som en svensk dialekt eller som ett separat språk, vilket skulle kunna leda till dess erkännande som ett minoritetsspråk. Vad som avgör om ett mål bör anses som ett språk eller en dialekt baseras inte bara på lingvistiska utan framför allt på politiska och sociologiska grunder. En avgörande faktor när en språklig varietet ska klassas som ett språk eller en dialekt är talarnas egen uppfattning i frågan. Denna uppfattning tar sig uttryck bl.a. i talarnas identitetskänsla. I denna artikel kommer jag således att fokusera på älvdalingarnas identitet och målets roll som identitetsmarkör.

Älvdalingarna anses numera vara snarare en språklig än en etnisk grupp. De har alltid upplevt sig själva som svenskar och har inte visat några önskemål på att vilja utgöra en separat grupp med något annat än svenskt ursprung (se Steensland 1986; Helgander 1990). Det finns emellertid många bevis på att deras identitetskänsla är mycket starkare än hos andra grupper vilket på många sätt skiljer dem från folk i andra delar av Sverige. Ett av tecken på att älvdalingarna karakteriseras av en tydlig gemenskapskänsla och att de är medvetna om sin särart är det stora nyuppväckta intresset för ”det älvdalska”. Detta intresse kan ha sina grunder i det som John Edwards (1985:112) kallar för ”ethnic revival” eller ”new interest in ’roots’ ”, en allmän tendens som har spridit sig under de senaste trettio åren. Att försöka återuppbbygga ”det genuina” har blivit alltmer populärt, inte minst i Sverige där tradition och folkliv brukar spela en viktig roll i samhället.

Data som presenteras nedan är ett resultat av en enkätundersökning som jag genomförde under hösten 2008. I undersökningen deltog 53 högstadiel elever från Älvdalsskolan, deras föräldrar (18 personer) och 18 kommunalanställda från Älvdalens kommun. Dessutom stödjer jag mig på kompletterande intervjuer med 13 personer som bor i Älvdalen.

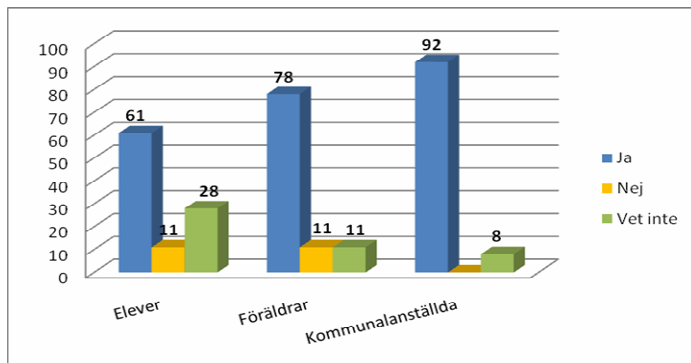
ÄR ÄLVDALINGARNA STOLTA ÖVER SITT MÅL?

Geografiskt isolerade grupper, till vilka också älvdalingar brukar räknas, anses vara mer benägna att betona sina utmärkande egenskaper (se Liebkind 1997). Den lokala känslan av gemenskap grundar sig ofta på oppositionen

mellan "vi" och "de" och en medvetenhet om skillnader som finns mellan den egna världen och den verklighet som finns "utanför". "Vi" betecknar de människor som bor i en viss by eller i ett visst område medan "de" förknippas med alla som bor utanför det lokala samhället. På ett mer lokalt plan kan man prata om nabo-opposition, ett begrepp myntat av dialektforskaren Amund Larsen 1885. Termen nabo-opposition innebär en motsättning mellan grannar och medför att talarna överanvänder lokalt färgade ord eller former för att förstärka det språkliga avståndet mellan det som "vi" och "de" pratar (Dahlstedt 1987:46). Dialektsplittringen i Älvdalen, där varje by och t.o.m. gård kan ha utvecklat sin egen språkvariant, kan delvis ha orsakats av nabo-opposition. Denna "vi"-känsla har dock försvagats med tiden och trots att varje by har bevarat sin prägel och man fortfarande kan nämna typiska drag hos dem som bor t.ex. i Åsen eller Evertsberg, har de beskrivningarna inget samband med fientlighet mot eller nedvärderande av grannbyar.

Idag kan vi dessutom märka den s.k. "tredje generationens återkomst" (3rd generation return) som har beskrivits bl.a. av Nancy Dorian (1981) och Leena Huss (1999). Efter en generation av förnekande av sin historia och sitt kulturarv kan man i dag observera ett allt större intresse för förfäders identitet och följaktligen för deras språk, inte minst i Älvdalen. Allt oftare händer det att föräldrar, som inte har "ärvt" älvdalskan hemifrån, vill att deras barn lär sig målet. Det kan också hända att dessa föräldrar börjar lära sig älvdalska först i vuxen ålder.

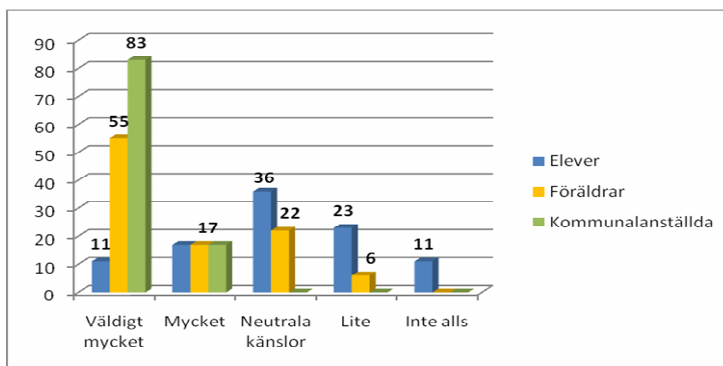
Självkänslan i språkgrupper tar sig uttryck genom i hur hög grad man tycker om sitt mål och känner stolthet över att kunna prata det. I min enkät fick respondenterna svara på frågan om de känner sig stolta över att de kan prata älvdalska. Resultat visar tydliga generationsskillnader – vuxna informanter känner sig mer stolta än vad ungdomarna gör (Diagram 1). 78 % av måltalande föräldrar och 92 % av måltalande kommunalanställda påstår att de känner sig stolta medan siffran hos eleverna är 61 %. Ingen av de kommunalanställda och bara 11 % av föräldrarna och eleverna svarade att de inte kände någon stolthet över att kunna älvdalska. Det är dock intressant att en knapp tredjedel av ungdomarna (28 %) hade svårt att ta ställning till denna fråga. Motsvarande siffror för föräldrar och anställda i kommunen är 11 % resp. 8 %. Detta kan vittna om att ungdomarna inte har utvecklat någon bestämd känsla till målet än; målet spelar tydligen inte så stor roll som identitetsmarkör som det gör för äldre generationer.

(Diagram 1) Känner du dig stolt över att du kan prata älvdalska (dialektalande informanter)

Stolthet kan ytterligare förknippas med subjektiva värderingar som man har gentemot sin dialekt. I enkätundersökningen ställdes en enkel fråga: ”Hur mycket tycker du om älvdalska?”¹ Svaren återspeglar samma mönster som med frågan angående stoltheten – vuxna älvdalingar har mer positiva känslor för sitt mål än ungdomar (Diagram 2).

Diagram 2 visar att 72 % av föräldrarna och alla kommunalanställda tycker *mycket* eller t.o.m. *väldigt mycket* om älvdalska medan motsvarande siffra i elevgruppen är 28 %. Den största andelen av eleverna (36 %) har *neutrala känslor*, 23 % tycker *lite* och 11 % tycker *inte alls* om älvdalska. Ingen av de vuxna informanterna markerade svaret *inte alls* och bara 6 % av föräldrarna markerade alternativet *lite*. Generationsskillnaderna som framgår av dessa svar bekräftar att vuxna älvdalingar känner en mycket starkare känslobindning till målet än de flesta ungdomar som inte verkar ha några speciella känslor för älvdalska.

(Diagram 2) Hur mycket tycker du om älvdalska?

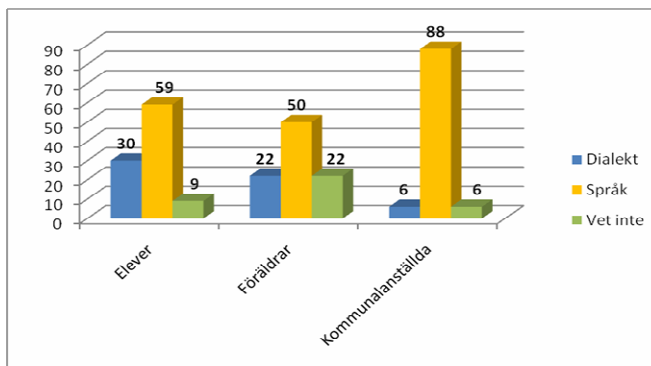
¹ Analysen genomförs utan att särskilja svar från måltalande och icke-måltalande informanter.

ÄLVDALSKANS AUTONOMI OCH HISTORICITET

En av de senaste frågor som har ställts i samband med älvdalsmålet är huruvida älvdalska bör betraktas som ett språk eller som en dialekt och om det bör erkännas som ett minoritetsspråk enligt minoritetsspråkskonventionen². Detta avgörande bygger i stor grad på *autonomi* och *historicitet* där den subjektiva känsla som talarna själva har angående målets status kallas för autonomi medan historicitet innebär känslan av någon form av identitet och samhörighet genom att man pratar ett visst mål (Wardhaugh 2006:38).

Älvdalingarna har alltid präglats av en stark historicitet. I Nordisk familjebok (1951, 4:e uppl., band 5) står det bland annat att "[b]efolkningen [envist] har hållit fast vid fädrens seder och framgångsrikt hävdat sin egenart" (citerat efter: Helén Berglund 2001:17). Folk i Ovensiljan och till och med hela Dalarna, visade sin solidaritet bl.a. på 1500-talet, först genom att erbjuda hjälp till Gustav Vasa och sedan genom sina tre uppror. Inte minst genom herrarbete³ under missväxtåren och tillgivenhet till sitt språk, då man pratade älvdalska sinsemellan trots att man befann sig utanför sockengränser, bekräftar älvdalingarna hur stor roll denna samhörighetskänsla spelat i deras liv (Helgander 1990).

Nuförtiden ser man fortfarande spår av autonomi och historicitet bland älvdalingarna, även om deras språk och traditioner har förlorat en del av sitt värde som identitetsmarkörer. Man brukar vara mycket intresserad av sitt kulturarv och språkrelaterade ämnen vilket ofta resulterar i livliga och känsloladdade diskussioner. Bestämda åsikter när det gäller älvdalskans status har jag fått fram när jag ställde frågan: "Anser du att älvdalska är en dialekt eller ett språk?" (Diagram 3).

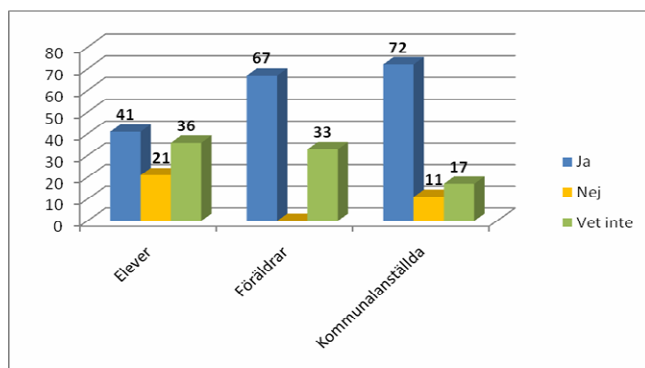
(Diagram 3) Anser du att älvdalska är en dialekt eller ett språk?

² Minoritetsspråkskonvention är en gemensam benämning på "Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter" och "Den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk" som Sverige ratificerade 2000 ("The Framework Convention for the Protection of National Minorities" och "European Charter for Regional or Minority Languages").

³ *Herrarbete* innebär ett "frivilligt arbete utom socknen av industri- eller grovarbetskaraktär och utan konstnärlig, affärs- eller småhantverksmässig anstrykning under den ungefärliga tidrymden ett par veckor-tre kvartal, helst återkommande under flera år; målorten skall vara belägen så långt bort från hemmet, att dygnsvilan normalt äger rum därstädes" (Rosander 1967:20).

En så stor andel som 59 % av eleverna, 50 % av föräldrarna och 88 % av de kommunalanställda betraktar älvdalsmålet som *ett språk*. Bara 9 % av eleverna, 6 % av de kommunala tjänstemännen och 22 % av föräldrarna hade svårt att besvara frågan och markerade alternativet *vet inte*. Dessa siffror tyder på att frågan huruvida älvdalskan är ett eget språk eller en svensk dialekt är något som man nuförtiden diskuterar i samhället och som man har bestämda åsikter om.

En stark känsla av autonomi och historicitet sammanfaller oftast med tron på att språket inte kommer att dö. Denna tro på sitt språk verkar vara relativt stark i Älvdalen eftersom 41 % av eleverna, 67 % av föräldrarna och 72 % av de kommunalanställda anser att älvdalskan kommer att överleva. Denna fråga har emellertid fått betydligt fler *vet inte*-svar: 36 % av eleverna, 23 % av föräldrarna, 17 % av kommunalanställda (Diagram 4).

(Diagram 4) Anser du att älvdalska kommer att överleva?

Det framgår av de två frågorna (språk eller dialekt, språkets överlevnad) att det är lättare att bestämma sig för målets status än att förutse dess framtid, även om man har stark tro på och känslomässig inställning till sitt språk. Det som är särskilt påfallande är att ingen av föräldrarna anser att älvdalskan inte kommer att överleva. Förklaringarna till informanternas synpunkter när det gäller målets överlevnad var ganska lika och rörde sig framför allt om de måltalande personernas antal och ålder, införandet av älvdalskan i skolan och målets roll inom familjen. För ett språks överlevnad är det inte bara faktorer som talarnas antal, grad av språköverföring i familjen och antal användningsdomäner som spelar en viktig roll utan även utomspråkliga, mer subjektiva faktorer som självkänsla, talarnas attityder och känslor till det lokala målet är av betydelse. Älvdalingarna har dessutom påpekat hur stor roll den nyuppväckta uppmärksamheten spelar för dalskans framtid och de betonar vikten av att ”så många engagerar sig på många olika fronter”.

Oftast förekommande yttranden av dem som anser att älvdalsmålet kommer att överleva var följande:

"Om den införs i förskola/skola kan den kanske överleva men det är svårt att föra över till barnbarn då de blir mer influerade av svenska och engelska i vardagen."⁴

"Så länge vi kommunicerar med varandra på älvdalska så kommer språket att finnas kvar."

"Tack vare ökningen av uppmärksamhet och intresse de sista åren att språket börjat nedtecknas, tack vare eldsjälur som driver debatten."

"Därför att så många engagerar sig på många olika fronter. Dock måste det satsas MER på barn och ungdomar!"

"Därför att jag vill att den ska överleva och jag tror på älvdalska. Den är mitt känslspråk."

"Jag vill att de ska överleva. För de är unikt."

Dem som inte tror på målets överlevnad argumenterar det med följande ord:

"Det lärs inte ut i skolor så då lär man sig inte."

"För att inga ungdomar brukar prata älvdalska med varandra hela tiden."

"Färre lär sig älvdalska."

"Det är så få som talar det i min generation och i nästa generation. För att det ska bevaras måste alla yngre som talar det bo kvar här, vilket inte är troligt. Ska det bevaras tror jag att en stor satsning måste göras inom dagis, skola föra att lära ut det till en bred folkmassa och bevara det. För att bevara det måste det talas hemma i vardagen, vilket inte blir fallet om man lär det sig utanför hemmet vilket blir fallet med dagis och skola. Så tyvärr tror jag det ser mörkt ut."

FINNS DET NÅGOT "TYPISKT ÄLVDALSKT"?

Folkgrupper som har en stark identitetskänsla kan man oftast beskriva med hjälp av typiska drag som kännetecknar dem och samtidigt skiljer dem från andra. De grupperna kan man kalla för "säkra" (Liebkind 1997:46). Känner sig älvdalingarna som en säker minoritetsgrupp? Finns det vissa drag som är typiska just för dem?

Innan jag citerar några svar från enkäterna presenterar jag först olika synpunkter angående älvdalingarnas egenart som går att hitta frekvent återgivet i litteratur om älvdalskan. Redan 1855 beskrev Carl Säve (1855:3) älvdalingar som en mycket märklig och sammanhållen folkgrupp och älvdalskan som "det besynnerliga tungomål (...) hvilket ingen menniska kan begripa" och "det uråldrigaste och böjningsrikaste språket" (Ibid, s. 28). Han påpekade att folk i Älvdalen är som "vikingar till lands" med stark kärlek till fädernas land och till fosterjorden (Ibid, s. 5). Förutom fosterlandskärlek har älvdalingarna genom den historiska utvecklingen nedärvt sådana egenskaper som "hat mot förtryck, kärlek till rättvisa (och) misstänksamhet" (Lyberg 1930:122). Denna blandning av karaktärsdrag har bidragit till att folket i Dalarna har fått sin egen benämning i Sveriges historia, nämligen dalkarlar.

⁴ Alla yttranden från enkäter eller längre intervjuer är citerade ordagrant.

Idag visar sig älvdalingarnas hängivelse till sin hembygd särskilt under Älvdalens Bygdevecka, som årligen genomförs vecka 30. Då samlas folk för att uppleva den lokala traditionen och även de som har flyttat från trakten återvänder till sina barndomsbyar för att delta i detta evenemang.

Andra typiska drag hos älvdalingarna som både Säve (1855) och Lunell (1903) nämner är självständighetskänsla, sedlighet, gästfrihet och stolthet. Noreen (1903:409) talar dessutom om en utpräglad lokalpatriotism och t.o.m. konservatism som bidragit till att folket hade bevarat sina ålderdomliga traditioner lika bra som sitt egendomliga språk. Bilden av älvdalingarnas inre kan kompletteras med begreppet enkelhet – i deras sätt att leva, i kläder och kost vilket till stor del är resultatet av år av missväxt och fattigdom. Som ytterligare ett exempel och ett resultat av livsvillkoren brukar ofta deras fyndighet, snarrådighet och slöjdskicklighet nämnas.

Stämmer dagens älvdalingars självbild med den som presenterades redan på 1800-talet? För att få en bättre förståelse för hur de uppfattar sig själva i förhållande till andra folkgrupper fick de besvara tre mer deskriptiva frågor, nämligen: (1) ”Finns det något som är speciellt med Älvdalen och älvdalska?” (2) ”Kan man känna sig stolt över sina kunskaper i älvdalska?” och (3) ”Tycker du att det finns vissa drag som kännetecknar älvdalingar?”. Statistiska data angående talarnas stolthet har redan analyserats medan jag här stödjer mig på längre svar som återspeglar människornas subjektiva inställning till sitt mål.

Dagens syn på det som är speciellt och egendomligt med Älvdalen och älvdalska skiljer sig inte så markant från bilden från förra seklen. Man upprepar samma typiska drag som t.ex. stolthet över sin bygd, gästfrihet och fyndighet. Dessutom anser sig älvdalingarna vara arbetsamma, tystlåtna och lite blyga, ibland avvaktande mot främlingar men mycket trevliga och lättsamma. Älvdalingarnas kärlek till naturen betonas också, särskilt deras tillgivenhet till skog och mark, jakt och fiske:

”Ett naturälskande folk som gärna vistas i skog och mark genom jakt, fiske, svampplockning osv. Ställer upp på andra älvdalingar t.ex. Lars Kristers. Bra sammanhållning, hälsar på varandra när man ses på byn, småpratar med varandra.”

Framför allt är det dock språket som gör att älvdalingarna känner sig så speciella och som stärker deras identitetskänsla:

”Ja, man kan känna sig stolt, det är unikt att ha en sån utpräglad dialekt som lever kvar från fornordiskan. Berikande!”

”Jag är mycket stolt över min hembygd och framför allt älvdalskan.”

Denna stolthet över att kunna älvdalska finns både bland infödda älvdalsbor och bland dem som har flyttat till trakten:

”Jag är född i Idre och lärt mig älvdalska så är jag väldigt stolt att kunna den”.

Icke-språkliga typiska drag är oftast de som förknippas med det mystiska: häxprocesser, som började just i Älvdalen, runinskrifter som levde kvar allra längst i just denna trakt, troll, sägner men också porfyr, dragspel, Hagströms gitarr och lie (alla härstammar från Älvdalen).

Sådana benämningar som ett "utpräglat", "egenartat" och "unikt" språk förekommer både hos talare och hos icke-talare av älvdalsmålet och båda grupper tycker att det är berikande att ha en sådan språkvariant. Den identitetsskapande rollen understryker en av föräldrarna med följande ord: "den (älvdalskan) är mycket viktigt för vår identitet och ger en mycket kraft och stolthet". Dessutom har alla ansträngningar för att bevara målet också blivit uppskattade av "vanligt" folk i Älvdalen som känner sig ännu mer stolt över sitt mål "nu när det blivit så uppdaterat och upplyft att det ska bevaras". Det ord som bäst sammanfattar Älvdalens egenart är "annorlunda" vilket även dyker upp i titeln på den första musikalen på älvdalska – "Oderwais" som på svenska heter just "Annorlunda". En av respondenterna skrev att det som är speciellt med Älvdalen är just: "Att man är annorlunda. Andra människor tycker att det är häftigt". Älvdalingarna känner således inget behov av att bli betraktade som egen nation med egen etnicitet men de är mycket medvetna om sin sällsynthet och egendomlighet jämfört med andra folkgrupper i Sverige.

ÄLVDALSMÅLET SOM KULTURBÄRARE

I denna artikel har jag försökt peka på det som är utmärkande för älvdalskan och Älvdalen, det som är typiskt och sammanhåller älvdalingarna som grupp. Dalarna betraktat som landskap uppfattats ofta som "Sveriges hjärta", där det förflutna samspelar med det nutida, där traditionen har sin fasta plats i det vardagliga livet. Det är just denna tillgivenhet till traditioner som också förenar älvdalingarna, deras gemensamma karaktärsdrag som de har utvecklat genom åren, deras starka känsla av solidaritet.

Folk i Älvdalen känner sig mest hemma i sin hembygd och trots att de brukar flytta därifrån på grund av utbildning, jobb eller bättre livsvillkor, återvänder de ofta till sin hemby i vuxen ålder eller åtminstone hälsar på dem som är kvar. Vid dessa besök gör man bruk av en annan solidaritetsmarkör, nämligen språket. Kan man det lokala målet, är det självklart att man använder det i sin hemtrakt, även om man har bott någon annanstans. Ett för Älvdalen typiskt förhållningssätt avspeglas i ett talesätt att det finns två typer av älvdalingar: de som är hemma och de som är på väg hem.

De flesta av mina informanter påstår också att man inte behöver kunna tala älvdalska för att känna sig som "en riktig älvdaling". Om man kan målet är det en stor fördel men man kan bli accepterad i samhället utan denna kunskap. I samband med mina intervjuer träffade jag människor som hade

flyttat till Älvdalen från andra delar av Sverige, lärt sig älvdalska så att de förstår folk och känner sig nu som älvdalingar, fast de inte använder målet aktivt. Samma tendens gäller de icke-dialekttalande som är födda i trakten – de betraktar sig själva och är betraktade av andra som älvdalingar. Man kan alltså konstatera att det är denna känsla av samhörighet, tillgivenhet för den gemensamma kulturen samt självuppfattning som gör att man kan säga ”jag är älvdaling”.

Älvdalingarna har ingen uppfattning om att skilja sig etniskt från andra svenskar. De utmärks av en stark självkänsla och stolthet över sin bygd, sitt språk, sin egenart men de kallar sig för svenskar. Det är kanske just denna känsla av särprägel som har bidragit till att älvdalskan har överlevt, trots ogynnsamma yttre faktorer. I dagens föränderliga värld är älvdalska en bastion av det som är relativt stadigt och det som skapar älvdalsk identitet (jfr: Nyström 1995). För att avsluta denna bild citerar jag Nyströms ord från hans högtidstal på Skansfesten 1994 att ”älvdalsmålet är denna bygds främsta kulturbärande” och även om inte alla behärskar målet är det just älvdalskan som utgör ett starkt band i det Älvdalska kulturarvet. Å andra sidan har älvdalska numera bara ett symboliskt värde och kunskaper i målet är inte nödvändiga för att tillhöra den älvdalska gemenskapen. Det är kanske därför antalet måltalande personer ständigt minskar.

LITTERATUR

- Back, Johannes. 1946. *Vad kan bevaras av det gamla Älvdalen?* Föredrag vid Skansfesten 1945. I: *Skansvakten* (nr 31), s. 3-8
- Berglund, Helén. 2001. *Är älvdalska ett språk?* Opublicerad C-uppsats, Mitthögskolan: Institutionen för humaniora
- Dahlstedt, Karl-Hampus. 1987. *Om dialektplittringens orsaker*. I: Dahlstedt, Karl-Hampus. *Från Quartier Latin till Grisbacka. Ett urval artiklar i språkvetenskapliga och andra ämnen*. Umeå, s. 44-53
- Dorian, Nancy C. 1981. *Language death. The life cycle of a Scottish Gaelic dialect*. Philadelphia: Univ. of Pennsylvania Press
- Edwards, John, 1985. *Language, society and identity*. Oxford: Blackwell
- Forsslund, Karl Erik. 1928. *Med Dalälven från köllorna till havet. Andra boken: Älvdalen*. Stockholm: Åhlén & Åkerlund
- Helgander, John. 1990. *Dalmåten i ett samhälle i omvandling*. I: *Dialekten – hinder eller resurs. Dalarans hembygdsbok 1988*. Falun: Dalarnas fornminnes- och hembygdsförb., Dalarnas museum, s. 44-71
- Huss, Leena. 1999. *Reversing language shift in the far North. Linguistic revitalization in Northern Scandinavia and Finland*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis
- Larsson, Gösta, Bengt Welin & Ulla Welin. 2008. *Hur många talar älvdalska idag?* Föredrag vid *Andra Konferensen om älvdalska*. Älvdalen, 12-14 juni, 2008
- Levander, Lars. 1909. *Älvdalsmålet i Dalarna. Ordböjning och syntax*. I: *Svenska landsmål och svenskt folkliv*. Tidskrift utgiven på uppdrag av Landsmålsföreningarna i Uppsala, Helsingfors och Lund. Stockholm: P.A. Norstedts&Söner

- Liebkind, Karmela. 1997. *Möten mellan kulturidentiteter*. I: Ivars, Ann-Marie & Mirja Saari. *Norden i Europa. Brott eller kontinuitet*. Helsingfors: Inst. för nordiska språk och nordisk litteratur, s. 44-55
- Lunell, Lars. 1903. *Folkkaraktär. Det religiösa tillståndet. Sedlighet. Gamla plägseder. Lefnadssätt. Seder och bruk. Utvandring*. I: Schenström, F. (utg.). *Öfre Dalarna förr och nu*. Stockholm: Wahlström & Widstrand, s. 421-442
- Lyberg, Ernst. 1930. *Dalarna och dess folk*. Föredrag vid Fornby Folkhögskola. I: *Dalarnas hembygds-förbunds tidskrift*. Utgiven av Dalarnas Hembygdsförbund under redaktion av Karl Trotzig. Hedemora: Dalarnes Tidnings- & Boktryckeri, s.121-125
- Noreen, Adolf. 1903. *Dalmålet*. I: Schenström, F. (utg.). *Öfre Dalarna förr och nu*. Stockholm: Wahlström & Widstrand, s. 405-420
- Nyström, Gunnar. 1995. "Övskallmäleð – wen ir eð?" *Högtidstal av Gunnar Nyström på Skansfesten år 1994 I: Skansvakten* (nr 80), s. 3-5
- Rosander, Göran. 1967. *Herrarbete. Dalfolkets säsoognvisa arbetsvandringar i jämförande belysning*. Uppsala
- Säve, Carl. 1855. *Några upplysningar om dalmålet och dalallmogens folklynne. Andra upplagan*. Stockholm: Typografiska Föreningens Boktryckeri
- Wardhaugh, Roland. 1995. *An introduction to sociolinguistics. 2nd ed.* Oxford: Blackwell Publishers